

MAGDALENA ANNA MAKUCH

Uniwersytet Szczeciński

**WYBÓR FORMY OPODATKOWANIA
W PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH
JAKO ELEMENT STRATEGII PODATKOWEJ
W MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH**

Wprowadzenie

Dynamiczne zmiany zachodzące w gospodarce rynkowej w Polsce sprawiają, że małe przedsiębiorstwa mają duże znaczenie i odgrywają szczególną rolę w gospodarce ze względu na nieograniczone możliwości elastycznego dostosowywania się do zmian pojawiających się w ich otoczeniu podatkowym. Zarządzanie strategiczne małymi przedsiębiorstwami jest nierozzerwalnym elementem ich funkcjonowania i rozwoju. Głównym celem funkcjonowania MP jest dążenie do maksymalizacji zysku i utrzymanie płynności finansowej. Podatki odgrywają znaczącą rolę w zarządzaniu finansami przedsiębiorstwa. Zarządzanie podatkami w MP dąży do minimalizacji ryzyka związanego z obciążeniami podatkowymi oraz jak najmniejszych wydatków podatkowych.

Wybór formy opodatkowania jest jednym z ważniejszych i strategicznych obszarów decyzyjnych podejmowanych w cyklu całego okresu prowadzenia działalności przedsiębiorstwa. Zidentyfikowanie mechanizmów oddziaływania podatków dochodowych w bieżącej działalności MP jest niezbędne, aby móc osiągać korzyści podatkowe, a nie doświadczać wad skomplikowanego i często niezrozumiałego systemu podatkowego.

W artykule przeprowadzono analizę obciążeń fiskalnych małych przedsiębiorstw, jako elementów strategii podatkowych małych i średnich przed-

siębiorstw w warunkach ich funkcjonowania i związanymi z nią możliwości najkorzystniejszego wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

1. Pojęcie strategii podatkowej

Małe przedsiębiorstwa wypracowują własną strategię podatkową, która istotnie wpływa na wynik finansowy przedsiębiorstwa. Strategia podatkowa przedsiębiorstwa jest świadomie utworzonym zbiorem formuł decyzyjnych, obejmujących cele i środki ich osiągnięcia oraz te sfery działalności, które umożliwiają optymalizację podatków obciążających to przedsiębiorstwo¹. Decyzje podejmowane i realizowane w ramach strategii podatkowej zmierzają do obniżenia, uniknięcia płacenia podatków oraz mogą zapobiegać podwójnemu opodatkowaniu. Strategia podatkowa to zespół legalnych, długofalowych działań, metod i środków, takich jak: wybór formy prawnej działalności gospodarczej, wybór formy opodatkowania i wykorzystywanie luk tkwiących w uregulowaniach prawnych odnoszących się do poszczególnych podatków oraz zaniechania działalności gospodarczej, bądź przeniesienie działalności na inny teren (w granicach kraju) lub do innego państwa o łagodniejszych obciążeniach podatkowych i paropodatkowych².

W tabeli 1 przedstawiono klasyfikację strategii podatkowych według kryterium przedmiotowego.

Tabela 1

Klasyfikacja strategii podatkowych w małych przedsiębiorstwach

Kryterium przedmiotowe podziału strategii podatkowych	Określenie celu działania	Rodzaje strategii podatkowych
Kosztowe	zawyżanie kosztów uzyskania przychodu, aby zminimalizować dochód podlegający opodatkowaniu	– strategia wyceny rozchodu, – strategia amortyzacji, – strategia kosztów wysokich
Preferencji i zwolnień podatkowych	wykorzystanie ulg podatkowych przez realizację celów społecznych	– strategia finansowania badań naukowych dzięki darowiznom, – strategia fundacji

¹ Z. Wilimowska, K. Urbańska, *Uwarunkowania działalności mikroprzedsiębiorstw na rynku polskim*, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Zawodowej, Nysa 2009, s. 144.

² B. Walczak, *Strategie podatkowe i para podatkowe jako narzędzie zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, w: *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, red. A. Bielawska, C.H.Beck, Warszawa 2009, s. 241.

Formy organizacyjno-prawnej	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystanie różnic w zasadach opodatkowania osób fizycznych i prawnych, – wykorzystanie prawnych możliwości umiejętnego ukształtowania spraw w organizacji gospodarczej* 	<ul style="list-style-type: none"> – strategia wykorzystania osobowości osoby prawnej, – strategia możliwości tworzenia podatkowych grup kapitałowych, – strategia kształtowania struktury zatrudnienia
Wyboru miejsca działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – skorzystanie z ulg, – uniknięcie podwójnego opodatkowania, – wykorzystanie międzynarodowego prawa podatkowego 	<ul style="list-style-type: none"> – strategię krajową, – strategię zagraniczną
Wyboru przedmiotu działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystanie przedmiotu działalności w celu zastosowania preferencji podatkowych 	<ul style="list-style-type: none"> – strategia zmiany przedmiotu działalności gospodarczej, – strategia zmiany struktury przedmiotu działalności gospodarczej
Pozaeconomiczne	<ul style="list-style-type: none"> – oddziaływanie sfer gospodarczych na sfery polityczne, decydujące o kształcie elementów konstrukcyjnych podatków** 	<ul style="list-style-type: none"> – strategię w sferze politycznej, – strategię scenariuszową

* Z. Wilimowska, dz. cyt., s. 152.

** Tamże, s. 156.

Źródło: opracowanie własne.

B. Walczak przedstawia następującą klasyfikację strategii podatkowych ze względu na kryterium podmiotowe:

- strategia kosztowa,
- strategia dochodowa,
- związana z wyborem formy opodatkowania w podatkach dochodowych,
- strategię w podatkach pośrednich,
- strategię związane z wyborem formy prawnej.

Przedsiębiorca powinien oszacować korzyści i straty, jakie poniesie, decydując się na jedną z wyżej wymienionych strategii podatkowych. Głównym bodźcem motywującym do wyboru odpowiedniej strategii są jak najmniejsze obciążenia podatkowe. W dalszej części artykułu omówiono strategię związaną z wpływem wyboru formy opodatkowania w podatkach dochodowych od osób fizycznych na obciążenia fiskalne w małych przedsiębiorstwach.

2. Pojęcie i rodzaje obciążeń podatkowych małych przedsiębiorstw

Zgodnie z art. 6 Ordynacji Podatkowej³, podatek jest nieodpłatnym, przymusowym, bezzwrotnym i pieniężnym świadczeniem o charakterze ogólnym, nakładanym jednostronnie przez państwo. Nieodpłatność podatku nie umożliwia roszczenia wzajemnego świadczenia ze strony państwa w zamian za jego uiszczenie⁴.

Obciążenia podatkowe przedsiębiorstw dzielą się na dwie grupy podatków:

- a) obciążające koszty: podatek od nieruchomości, od środków transportowych, od czynności cywilno-prawnych, podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy;
- b) obciążające wynik finansowy: podatek dochodowy od osób fizycznych, zryczałtowany podatek, podatek dochodowy od osób prawnych.

Wydatki związane z podatkami obciążające koszty zaliczane są do kosztów uzyskania przychodu, a więc obniżają podstawę opodatkowania. Przedsiębiorstwa zwolnione podmiotowo z podatku VAT nie pomniejszają podatku należnego o podatek naliczony, a tym samym zaliczają podatek VAT do kosztów. Również niepodlegający odliczeniu podatek akcyzowy jest elementem kosztów, na przykład w przypadku przedsiębiorstw wykorzystujących do produkcji towarów półproduktów lub produktów objętych już akcyzą.

Do grupy podatków obciążających wynik finansowy małych przedsiębiorstw zaliczany jest podatek dochodowy od osób fizycznych. W obecnym systemie podatkowym mały przedsiębiorca ma możliwość wyboru następującej formy opodatkowania:

- karta podatkowa,
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych,
- opodatkowanie na zasadach ogólnych według stawki 19% – podatek liniowy,
- opodatkowanie na zasadach ogólnych według skali podatkowej – podatek progresywny.

Karta podatkowa jest najprostszą formą opodatkowania, obejmującą tylko niektóre rodzaje działalności: usługowej, gastronomicznej, usług edukacyjnych i innych. Wysokość podatku dochodowego w formie karty podatkowej jest ustalana decyzją naczelnika urzędu skarbowego na każdy

³ Ustawa z dnia 14 stycznia 2005 r. ordynacja podatkowa, DzU nr 8, poz. 60.

⁴ M. Gęsicki, L. Gęsicki, *System prawa podatkowego*, Interfart, Łódź 1996, s. 26.

rok podatkowy. Wysokość stawki karty podatkowej zależy od rodzaju działalności, liczby zatrudnionych pracowników i od wielkości miejscowości, w której jest prowadzona działalność gospodarcza. Małe przedsiębiorstwa są zwolnione z prowadzenia ewidencji księgowej oraz ujawniania przychodów i kosztów prowadzonej działalności.

Zryczałtowanemu podatкови dochodowemu od przychodów ewidencjonowanych podlegają przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym także, gdy działalność ta jest prowadzona w formie spółki cywilnej osób fizycznych, spółki jawnej oraz spółki partnerskiej, której współnikami są wyłącznie osoby wykonujące wolny zawód. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych obliczany jest według stawek procentowych od osiągniętego przychodu pomniejszonego o składki na ubezpieczenie społeczne. Stawki są zróżnicowane i uzależnione od rodzaju wykonywanej działalności. Kwota płaconego podatku zależy od wielkości przychodu, niezależnie czy nasza działalność będzie przynosiła zyski, czy straty.

Opodatkowanie dochodu na zasadach ogólnych według skali progresywnej: 18% (do 85 528,00 PLN) lub 32% (powyżej 85 528,00 PLN). Postawą opodatkowania jest różnica ponoszonych kosztów od uzyskiwanego przychodu. Dochód może zostać pomniejszony o składki na ubezpieczenie społeczne oraz ulgi podatkowe.

Opodatkowanie dochodu stawką liniową 19% oznacza, że podstawa opodatkowania nie ulega zmianie w miarę jej wzrostu, co ma tę podstawową zaletę, że wysokość podatku maleje po osiągnięciu odpowiedniego poziomu dochodów⁵.

Każda forma opodatkowania podatku dochodowego od osób fizycznych ma wiele wad i zalet. Wybierając formę opodatkowania dochodu stawką liniową, nie mamy możliwości korzystania z ulg, wspólnego opodatkowania się z małżonkiem oraz łączenia dochodów uzyskanych poza działalnością gospodarczą. Zaletą tej formy jest to, że w miarę wzrostu dochodu obciążenie nie zmienia się. Natomiast przy zastosowaniu progresji kwota podatku rośnie szybciej niż podstawa opodatkowania. Jednak można wtedy wykorzystać wiele ulg, na przykład internetową, prorodzinną, darowizny czy wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wspólne rozliczenie dochodów małżonków. Korzystnie wpływa to na zmniejszenie podstawy opodatkowania dochodu, co w konsekwencji prowadzi do niskich obciążeń fiskalnych małych przedsiębiorstw. W wypadku podatków uproszczonych zaletą są niskie stawki podatku. Wadą jest to, że w tej formie opodatkowania nie uwzględ-

---

⁵ B. Walczak, dz. cyt., s. 245.

Tabela 2

Porównanie form opodatkowania podatku dochodowego

Przedmiot	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	Zasady ogólne
Przychody	wybrane, określone w ustawie	wszystkie przychody
Koszty uzyskania przychodu	nie uwzględnia	uwzględnia koszty uzyskania przychodu
Podstawa opodatkowania	przychód	dochód
Stawka podatku	3%, 5,5%, 8,5%, 17%, 20%	– progresywny: 18% i 32%, – liniowy: 19%
Limit przychodu	150 tys. EUR	1 200 tys. EUR
Podatek	występuje zawsze	występuje w przypadku dodatniego wyniku finansowego
Obowiązek składania deklaracji	nie	nie
Rodzaj prowadzonych ewidencji	ewidencja przychodów	podatkowa księga przychodów i rozchodów
Podatnik	– osoby fizyczne, – spółki cywilne, – spółki jawne, – spółki partnerskie	– osoby fizyczne, – spółki cywilne, – spółki jawne, – spółki partnerskie
Ulgi, odliczenia pomniejszające podatek	– brak możliwości korzystania z ulg, – nie występuje kwota wolna od podatku, – brak możliwości wspólnego opodatkowania z małżonkiem	– progresywny: możliwość korzystania z ulg, odliczenie kwoty wolnej od podatku, możliwość wspólnego opodatkowania z małżonkiem, – liniowy: brak możliwości z korzystania ulg, nie występuje kwota wolna od podatku, brak możliwości wspólnego opodatkowania się z małżonkiem

Źródło: opracowanie własne.

nia się kosztów uzyskania przychodu, co powoduje obciążenie podatkowe także w wypadku straty.

Podjmując decyzję o wyborze formy opodatkowania, małe przedsiębiorstwo musi dokonać szczegółowej analizy poszczególnych podatków. Przemyślana decyzja w przyszłości nie będzie generowała niepotrzebnych problemów natury podatkowej, a przedsiębiorca może skupić się na rozwoju swojego biznesu⁶.

⁶ M. Poszwa, *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie*, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 28.

3. Wpływ wyboru formy opodatkowania na wysokość obciążeń podatkowych

Konieczność podjęcia decyzji dotyczącej sposobu rozliczania się z podatku dochodowego wiąże się z rozpoczęciem działalności gospodarczej (bądź też kolejnej), także w trakcie jej prowadzenia zgodnie z przepisami podatkowymi.

Za najkorzystniejszą formę opodatkowania małego przedsiębiorstwa jego właściciel uzna taką, która w sposób kluczowy wpływa na obniżenie obciążeń podatkowych przy utrzymaniu na wysokim poziomie dochodu netto. W tym celu dokonano analizy uzyskanych przychodów i kosztów małego przedsiębiorstwa, według obowiązujących form opodatkowania. Przy wyborze potencjalnie najlepszej formy opodatkowania należy uwzględnić takie czynniki, jak: przewidywana wysokość uzyskiwanych przychodów i ponoszonych kosztów, ulgi, odliczenia od dochodu i przychodu, stawki podatku czy obligatoryjne obciążenia pozapodatkowe, z których najważniejsze to składki na ubezpieczenie społeczne oraz składka zdrowotna. Wskazane składki będą dodatkowym kosztem, które odpowiednio pomniejszą dochód oraz wartość podatku do zapłaty.

Przykład 1

Małe przedsiębiorstwo, zatrudniające 5 osób, zajmuje się robotami budowlanymi. Roczny przychód przedsiębiorstwa wynosi 350 tys. zł. Koszty związane z prowadzoną działalnością gospodarczą (zakup materiałów, wynajem pomieszczeń, wynagrodzenia i opłaty za media i inne) wynoszą 225 tys. zł. Przedsiębiorca podlega ubezpieczeniu i opłaca składki ubezpieczeniowe w pełnej wysokości. Podatnik szacuje, że możliwa do odliczenia składka na ubezpieczenie społeczne będzie stanowić kwotę 7130,56 zł, składkę na ubezpieczenie zdrowotne możliwą do odliczenia od podatku (7,75% podstawy jej wymiaru) szacuje się na kwotę 2506,30 zł. Stawka karty podatkowej została ustalona na podstawie obwieszczenia Ministra Finansów⁷.

---

⁷ Zob. załącznik nr 1 tabela miesięcznych stawek podatku dochodowego w formie kart podatkowej, część I i II. Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 25 listopada 2010 r. w sprawie stawek karty podatkowej, kwoty, do której można wykonywać świadczenia przy prowadzeniu niektórych usług z wyjątkiem świadczeń dla ludności oraz kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów proboszczów i wikariuszy, obowiązujących w 2011 r.

Tabela 3

Kalkulacja wyboru formy opodatkowania

Forma opodatkowania	Roczny przychód (tys. zł)	Koszty uzyskania przychodu (tys. zł)	Podstawa opodatkowania pomniejszona o składki na ubezpieczenie społeczne (zł)	Stawka podatku	Wysokość podatku dochodowego w skali roku pomniejszona o składki na ubezpieczenie zdrowotne
Karta podatkowa w zależności od liczby mieszkańców w miejscowości:	350	0	0	–	–
do 5 tys.	350	0	0	1334	13 502
od 5 tys. do 50 tys.	350	0	0	1474	15 182
powyżej 50 tys.	350	0	0	1609	16 802
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	350	0	342 869	5,5%	16 351
Zasady ogólne – podatek progresywny	350	225 000	117 869	18,0%, 32,0%	22 685
Zasady ogólne – podatek liniowy	350	225 000	117 869	19,0%	19 892

Źródło: opracowanie własne.

Przykład 2

Małe przedsiębiorstwo, zatrudniające 3 osoby, prowadzi działalność usługową w zakresie handlu detalicznego żywnością. Wysokość rocznego przychodu przedsiębiorstwa wynosi 150 tys. zł. Wysokie koszty związane z prowadzoną działalnością gospodarczą (zakup towarów handlowych, opłaty za media, wynagrodzenia, wynajem pomieszczeń, paliwo, materiały, zakup maszyn specjalistycznych, amortyzacja) wynoszą 120 tys. zł. Przedsiębiorca podlega ubezpieczeniu i opłaca składki ubezpieczeniowe w pełnej wysokości. Podatnik szacuje, że możliwa do odliczenia składka na ubezpieczenie społeczne będzie stanowić kwotę 7130,56 zł, składkę na ubezpieczenie zdrowotne możliwą do odliczenia od podatku (7,75% podstawy jej wymiaru) szacuje się na kwotę 2506,30 zł. Stawka karty podatkowej została ustalona na podstawie obwieszczenia Ministra Finansów, przy założeniu, że Urząd Skarbowy ustalił górny pułap możliwych do zastosowania stawek karty podatkowej.

Tabela 4

Kalkulacja wyboru formy opodatkowania

Forma opodatkowania	Roczny przychód (tys. zł)	Koszty uzyskania przychodu (tys. zł)	Podstawa opodatkowania pomniejszona o składki na ubezpieczenie społeczne	Stawka podatku	Wysokość podatku dochodowego w skali roku pomniejszona o składki zdrowotne
Karta podatkowa w zależności od liczby mieszkańców w miejscowości:	150	0	0	–	–
do 5 tys.	150	0	0	1023	9770
od 5 tys. do 50 tys.	150	0	0	1169	11 522
powyżej 50 tys.	150	0	0	1457	14 978
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	150	0	142 869	3%	12 750
Zasady ogólne – podatek progresywny	150	120	22 869	18%, 32%	3044
Zasady ogólne – podatek liniowy	150	120	22 869	19%	3800

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że jeśli przedsiębiorca spodziewa się wysokich kosztów uzyskania z prowadzonej działalności to powinien wybrać ogólną formę opodatkowania. Jednak im wyższy dochód tym mniej opłacalny staje się podatek progresywny. Opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych powinny wybierać małe przedsiębiorstwa prowadzące głównie działalność usługową, o niskich kosztach uzyskania przychodu, a stosowana przez nie stawka ryczałtu będzie niższa niż 17%. W przypadku karty podatkowej forma ta będzie najkorzystniejsza dla niewielkiego przedsiębiorstwa, prowadzącego działalność w miejscowości do 50 tys. mieszkańców. Uciążliwością będzie to, że podatek dochodowy w wypadku form uproszczonych będzie występować niezależnie od tego, czy przedsiębiorstwo generuje minimalny zysk lub stratę.

Prawidłowe oszacowanie rocznych przychodów i kosztów z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej umożliwi zoptymalizowanie obciążeń podatkowych.

Uwagi końcowe

Polityka fiskalna państwa wyznacza granice funkcjonowania poszczególnych podmiotów gospodarczych. Gdy jest się „uczestnikiem” w obrocie gospodarczym, trzeba znać uwarunkowania tego systemu. Wiedza MP w zakresie obciążeń podatkowych i paropodatkowych umożliwia wybór i realizację strategii wpływającej na obniżenie wydatków podatkowych. Każde obciążenie finansowe, głównie podatkiem osiągniętego dochodu, generuje wydatek, co obniża osiągnięty przychód i ogranicza kapitał własny, który mógłby zostać przeznaczony na cele rozwojowe przedsiębiorstwa. Zbyt wysoka stawka tego podatku może ograniczać efektywny popyt, a tym samym zmniejszać w krótkim okresie ogólną wartość przychodów z prowadzonej działalności. Może zatem pośrednio wpływać na wynik finansowy, zmniejszając go⁸.

Małe przedsiębiorstwa zawsze będą dążyć do wyboru takiej formy opodatkowania dochodu, aby zminimalizować wysokość obciążeń podatkowych. Niestety, podatki dochodowe nie są podatkami kosztowymi, które mogłyby pomniejszać podstawę opodatkowania. Wybór formy opodatkowania będzie zawsze zależał od indywidualnych uwarunkowań funkcjonowania małego przedsiębiorstwa – rodzaju prowadzonej działalności, rozmiaru i wysokości generowanych przychodów i kosztów. Małe przedsiębiorstwo przed wyborem formy opodatkowania powinno dokonać szacunkowej kalkulacji przychodów i kosztów, jakie wystąpią przy prowadzeniu działalności.

Literatura

- Gęsicki M., Gęsicki Ł., *System prawa podatkowego*, Interfart, Łódź 1996.
- Poszwa M., *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Walczak B., *Strategie podatkowe i paropodatkowe jako narzędzie zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, w: *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, red. A. Bielawska, C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Wilimowska Z., Urbańska K., *Uwarunkowania działalności mikroprzedsiębiorstw na rynku polskim*, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Zawodowej, Nysa 2009.

---

⁸ R. Wolański, *Opodatkowanie małych i średnich przedsiębiorstw*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2002, s. 87.

Wolański R., *Opodatkowanie małych i średnich przedsiębiorstw*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2002.

**SELECTION OF FORMS OF TAXATION IN CORPORATE INCOME TAX
FROM INDIVIDUALS AS AN ELEMENT OF FISCAL POLICY
IN SMALL ENTERPRISES**

Summary

One of the problems, which small businesses are facing, is the choice of form and principles of business taxation. This is one of the most important tax strategies that firms must take, since it affects the amount of income tax. Small businesses have the choice of general principles, or forms of lump-sum. Each of these forms has its advantages and disadvantages. Depending on the size, location and type of activity, and the level of costs generated by a small enterprise it is essential to select the most optimal solution that ensures the lowest income tax. This article aims to show how the choice of a form of taxation affects the amount of the tax burden of small businesses and in which cases general principles are more cost-effective, and when the lump sum payment.

Translated by Magdalena Anna Makuch